

en què s'havia d'aprovar un dictamen que admetia la unitat de la llengua i proposava la denominació "valencià-català" per referir-se a la llengua fora dels límits del País Valencià. L'escenificació de Font de Mora, que comptava amb el vist-i-plau de Francisco Camps, en aquell moment president de la Generalitat, fou el més semblant a un colp d'estat lingüístic. La proposta es va retirar, però es va tornar a plantejar i es va aprovar el 9 de febrer del 2005 amb una nítida formulació sobre la unitat lingüística tot i que a canvi de retirar la proposta de denominació "valencià-català". Una altra decisió controvertida, per raons diferents, fou l'equiparació de l'AVL amb l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) com a ens normatiu d'una llengua d'estructura policèntrica. Al dictamen, per cert, es va ignorar un informe del CJC en uns termes semblants.

Més recentment, els esmentats Castellano i Maluenda, juntament amb diputats procedents d'Unió Valenciana com ara Rafael Ferraro i Fernando Giner, amb el suport del síndic popular a les Corts, Jorge Bellver, han obert diversos fronts contra l'AVL, com ara la proposta de reduir el nombre d'acadèmics a 11 (ara en són 21) amb el pretext de la crisi econòmica. O amb la pretensió d'instar la Reial Acadèmia Espanyola (RAE) a canviar la definició de valencià dels diccionaris. Maniobres que solen agafar amb el peu canviat el vice-president del Consell, José Ciscar, i la mateixa Català, però que Fabra accepta, tolera i, en darrera instància, promou. Tal vegada per no comprometre el seu liderat amb un enfrontament amb el nombrós sector blaver del PP a la província de València, amb líders destacats com Castellano o el president de la Diputació, Alfonso Rus. Segurament, també, per trobar en el vell recurs anticatalanista un revulsiu electoral davant els mals auguris per al PP de les enquestes o, fins i tot, com a pantalla per amagar les misèries de la formació conservadora, el roxari de casos de corrupció que apareixen als mitjans i, més important, desfilen pels jutjats. Siguen aquells o uns altres factors, que quasi mai tenen a veure amb la convicció (no poques persones al PP confessen en privat el seu cansament pel tema) la batalla per la llengua continua oberta.

Xavier Aliaga

“Les relacions entre les varietats de la llengua no han de ser de supeditació”

Jordi Colomina i Castanyer (Alcoi, 1952) és catedràtic de Filologia Catalana a la Universitat d'Alacant i un dels 20 acadèmics de l'AVL.

Ha coordinat la comissió encarregada de redactar el 'Diccionari normatiu valencià' i afirma que “els recels dels sectors més extremistes de les dues sensibilitats són una prova que anem pel bon camí”. Segons diu, la definició de 'valencià' de l'AVL és “molt millor que la de la RAE, i no diguem que la del IEC”.

Heu presidit la comissió —de quatre membres— que durant 12 anys ha coordinat l'elaboració del *Diccionari normatiu valencià* de l'AVL. Quin procediment heu seguit?

—La Unitat de Recursos Lingüístics de l'AVL, dirigida per Josep Lacreu, redactava mensualment, a partir del corpus de treballs lexicogràfics acordat per la Secció de Lexicografia (SdL), uns primers materials del *Diccionari normatiu valencià* (DNV) que eren revisats per mi —com a coordinador de l'obra— perquè foren coherents amb els criteris adoptats per la SdL de prioritització de les paraules i de les accepcions valencianes. Els membres de la SdL —entre 12 i 14 al llarg de tots aquests anys— formulaven mensualment esmenes de modificació, d'incorporació o d'eliminació de les entrades d'aquells materials, les quals eren acceptades o refusades pels quatre membres de la Comissió del Diccionari Normatiu Valencià (CdD) per mitjà de votacions prèvies a la reunió de la comissió, on

només es tractaven, i s'admetien o es refusaven, aquelles esmenes que havien obtingut un empat. El dictamen de la CdD era sotmès a debat i aprovació cada mes per la SdL. El text del DNV resultant d'aquella primera redacció ha hagut de superar posteriorment dues revisions: una primera aprovada per la SdL i una darrera aprovada pel ple de l'AVL.

—Ha prevalgut la introducció de les formes dialectals valencianes. De fet, segons alguns, fins i tot se n'hi abusa. Què n'opineu?

—La llengua que parlem els valencians presenta tres grans varietats: la valenciana, la balear i la catalana. El DNV és un diccionari general d'aquesta llengua compartida que, pel fet d'estar elaborada des de València, dóna preferència a les paraules, a les accepcions i als fraseologismes propis del valencià, i els incorpora per primera vegada quan eren absents en els diccionaris anteriors, però que també inclou tot el corpus lexicogràfic normatiu propi de les altres terres on també es parla

EL TEMPS

“Un dels nostres objectius és bastir ponts amb aquells amb qui compartim llengua”, diu Jordi Colomina, coordinador del *Diccionari de l'AVL*.

la nostra llengua. Aquesta manera de procedir és semblant –i convergent– a la que va seguir Pompeu Fabra al 1932 i la que ha adoptat l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en el seu diccionari del 1995 i en la segona edició del 2007, obres generals de l'idioma però que donen preferència a les seues formes catalanes. Per elaborar-lo, hem partit de la tradició lexicogràfica valenciana i de la llengua dels escriptors valencians clàssics i actuals. Obrant així, hem seguit el criteri de Pompeu Fabra quan afirmava que “si un mot ha de figurar un dia en el diccionari general de la llengua literària, ha d'ésser perquè un escriptor d'aquella contrada l'elevi, ell que el coneix bé, a la categoria de mot literari”. Així, en el DNV hem incorporat paraules admeses per Josep Giner i Francesc Ferrer Pastor com ara: *arxipèleg, coneiximent, divorç*; i per Ferrer Pastor: *apretar, panader, peluqueria*; i paraules usades per Enric Valor com ara: *anou, bàlsem, estómeç,*

màsquera; per Vicent Andrés Estellés: *albarzer, almorrans, jolivert, muixeranga*; per Joan Fuster: *juïns, nano, passodoble, xiste*; per Joan Francesc Mira: *almorzar, desficiat, llonja, roïns*; per Josep Piera: *bambolla, bollir, per a que, trage*; i per Ferran Torrent: *bambar, carinyo, febra, tipo*.

—L'estàndard valencià corre el risc de vulgaritzar-se?

—Jo més prompte diria que l'estàndard valencià, amb el DNV, té més possibilitats de fer-se més creïble i més acceptable entre els usuaris valencians, d'augmentar l'autoestima i la confiança dels valencians en el seu parlar, i en definitiva, d'aconseguir més adhesions a l'ús públic del valencià. Les variants que el DNV dona com a vulgars, un centenar, ningú les usarà fora dels contextos vulgars. Una altra cosa és el cas d'algunes de les paraules que l'AVL admet amb la marca [*col·loquial*] perquè no semblen a hores d'ara recomanables en els registres formals, com

aixina, fastidiar, lògic, llegítim, rabo, retor, tonto o xillar, però que tanmateix són perfectament adequades per als contextos informals, com ara una sèrie de televisió o els diàlegs d'una novel·la. Si algun dia els parlants i els escriptors decideixen usar-les en registres formals, el DNV hauria de prescindir d'aquesta marca.

—S'hi inclou lèxic que fins ara només defensaven entitats com la Reial Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV), de tall obertament secessionista. En canvi, ni tan sols això no ha servit per obtenir el seu vist-i-plau, ans al contrari.

—L'objectiu del DNV és aconseguir que tots els valencians puguen sentir-se còmodes usant-lo. Per una part, els partidaris de mantenir i d'augmentar la convergència amb el parlar de les altres terres de la nostra llengua trobaran admesos en el DNV: a) els demostratius reforçats –*aquest, aqueix*– i els incoatius en –*eix (serveix)*; b) l'accentuació

pròpia de la varietat oriental de la nostra llengua (*vostè, anglès, tèrbol*) i la grafia *tl* en paraules com *ametlla* i *guatlla*; c) infinitius com *veure, tenir, venir, defensar, disposar* i *suposar*; d) els noms formats amb el sufix invariable *-ista* (*un artista, una artista*) i els substantius en *-esa* (*bellesa, peresa*); i e) la pràctica totalitat del corpus lèxic admès pel diccionari del IEC. I per l'altra part, els partidaris d'un model de llengua més acostat a la realitat del valencià trobaran admesos en el DNV: a) els demostratius simples *-este, eixe-* i els incoatius en *-ix* (*servix*); b) l'accentuació pròpia de la varietat occidental de la nostra llengua (*vosté, anglés, tèrbol*) i la grafia *tl* en paraules com *ametlla* i *guatlla*; c) infinitius com *vore, tindre, vindre, defendre, dispondre* i *supondre*; d) els noms formats amb el sufix variable *-iste, -ista* (*un artiste, una artista*), distinció compartida amb el tortosí i el lleidatà, i els substantius amb la variant antiga *-ea* (*bellea, pe-rea*); i e) tot el lèxic i la fraseologia valenciana avalats per la nostra tradició lexicogràfica i pels nostres escriptors clàssics i moderns.

—**Amb tot, els recels coexistents —no sols els de la RACV, sinó sobretot els de sectors erudits del món universitari— comprometen la utilitat futura del DNV o, per contra, esteu convençuts que la gent el farà seu?**

—Em sembla que els recels dels sectors més extremistes de les dues sensibilitats són una prova que anem pel bon camí i que a la llarga el DNV es convertirà en l'obra lexicogràfica de referència dels valencians.

—**Heu obert un termini de sis mesos perquè, tothom que ho desitge, us faça arribar recomanacions sobre el seu contingut o perquè suggerisca expressions que no heu recollit. El que heu penjat a la web és un esborrany o no diferirà gaire de la versió final?**

—El text penjat en la xarxa és en principi la versió definitiva. El termini que hem fixat de revisió final abans de publicar la versió en paper és flexible. Pretenem eliminar errades i incoherències, corregir errors, i incorporar noves paraules, accepcions i fraseologismes mereixedors de figurar en el DNV. La decisió d'admetre propostes dels usuaris ha sigut un èxit: els primers set

“Amb el ‘Diccionari’, l'estàndard valencià té més possibilitats de fer-se creïble i més acceptable”

dies ja vam rebre'n un centenar, totes serioses i ben documentades. La CdD les estudiarà i les valorarà en la reunió de la setmana vinent [per aquesta], i les que siguin aprovades pel ple de final de mes [21 de febrer] s'incorporaran immediatament a la versió digital.

—**La definició de valencià i català no ha agradat gens al govern d'Alberto Fabra, que va demanar un informe al Consell Jurídic Consultiu perquè en determinara la validesa. El dictamen, conegut dijous passat, insta l'AVL a alterar-ne el redactat per tal d'“acomodar-se a l'Estatut”. Podria haver-hi canvis?**

—Si n'hi ha, cosa que em sembla bastant improbable, seran de matís. No n'hi haurà de substancials.

—**La denominació idioma valencià introduïda en la reforma de l'Estatut de l'any 2006 és un dels raonaments amb què el govern valencià defensa el canvi de la definició de valencià. Pot haver-hi un idioma valencià que alhora forme part d'un altre idioma? L'oposició al PP va pecar d'ingènua, en acceptar aquesta expressió?**

—Per a mi —i per a l'AVL— l'idioma valencià no “forma part d'un altre idioma”, sinó que és una de les varietats d'un idioma que rep noms diferents en els diversos territoris on es parla. Ací li diem —popularment, històricament i estatutàriament— “valencià”, “llengua valenciana”, en altres llocs l'anomenen “català”, “llengua catalana”, “modalitats insulars de la llengua catalana”. Per a nosaltres, les relacions entre les varie-

“Si hi ha canvis de la definició de ‘valencià’, que em sembla improbable, seran de matís”

tats de la llengua compartida han de ser horitzontals, de germanor entre iguals, mai verticals ni de supeditació.

—**Curiosament, la definició de la llengua que apareix al DNV es fonamenta en els dictàmens que l'AVL havia emès amb anterioritat.**

—Efectivament. I, a més, per a mi és molt millor la de l'AVL que la de la RAE i ja no diguem que les del IEC. Que es parlen altres varietats de la llengua valenciana fora del País Valencià és una riquesa per als valencians —més persones amb qui compartir la llengua, més llocs on poden llegir i comprar els nostres llibres i on poden treballar (ensenyant l'idioma compartit) els nostres mestres i llicenciats—, i em sembla una desficaci voler ignorar-ho.

—**Com penseu que serà rebut aquest diccionari a Catalunya, especialment al IEC?**

—Confie que siga ben rebut.

—**És possible bastir-hi ponts, o això no fa sinó eixamplar les diferències existents? La relació entre l'AVL i el IEC ja no excel·lia...**

—Un dels nostres objectius és bastir ponts amb aquells amb qui compartim llengua.

—**Acabem. Resulta lògic que, després d'un treball de 12 anys, el Diccionari no s'haja presentat com calia, de manera solemne o com a mínim davant la premsa, tal com s'havia previst, sinó que s'haja penjat sobtadament a la web de l'AVL?**

—A banda de les dificultats tècniques [que, en teoria, van ajornar l'estrena del *Diccionari*], aquell ambient de crispació no era el més indicat per fer-ne una presentació. Però tot aquest fum de botges —o de canyot— que s'ha produït al voltant de la definició de *valencià*, ha tingut sortosament un aspecte positiu: ha fet que el DNV s'haja consultat massivament.

—**En qualsevol cas, us ha decebut el president Fabra? Pensàveu que el seu origen castellonenc implicava un canvi de tarannà envers la qüestió idiomàtica?**

—Confie que els dirigents del partit en el govern valencià sabran reconduir el tema amb trellat i amb prudència. Què voleu que li faça? M'agrada l'optimisme.

Víctor Maceda